

Звіт 1-ї піхотної мотобригади СС про зачистку від партизанів району поблизу Шостки. 14-21 листопада 1941 року

1-ша піхотна бригада СС (моторизована)

**Штаб-квартира,
21.11.1941 р.**

Стосовно: **Звіт за період з 14.11.41, 12:00 по 21.11.41, 12:00.**

До п.1:

Загальне становище.

Забезпечення порядку, зачистка та нейтралізація ділянок, закріплених за бригадою наказом від 25.10.1941, у звітний період продовжувались. З 19.11.41 завдання виконувались також у розширеній зоні дій згідно з наказом від 16.11.41.

Оцінюючи ситуацію загалом, варто відмітити, що за цей час активність партизанів не зменшилась. За звітний період були зафіксовані систематичні напади на поодинокі вантажні та легкові автомобілі, наслідками яких були загиблі та поранені. Завдяки надзвичайно енергійним діям окремих військових та хоробрості задіяних частин все-таки вдалось знищити велику кількість партизанів та відвернути значне руйнування важливої залізничної гілки.

Положення противника.

а) зона зачистки 8-го піхотного полку 1-ї мотобригади СС,

13.11.41: Звіт від 17.11.41 про зачистку району **Воргол – Литвиновичі** та результати допиту взятого в полон майора наочно довели, що на цій території переховується партизанський штаб значного угруповання. В ніч з 12 на 13.11 1941 року задіяні в операції частини - штаб батальйону, 5-та та 8-ма роти – вирушили на вихідні позиції на краю великого лісового масиву приблизно 12 км на південь та на схід від Литвиновичів. Обширна смуга болотистої місцевості, в якій війська застрягали на півметра в глибину, та широкі канали стали причиною того, що останні частини залучених до операції сил дістались до призначених місць лише близько 11 години. Бездоріжжя, болота та широкі водні перепони характерні для всієї лісової місцевості в напрямку Литвиновичів. Тут споруджені землянки та бліндажі для переховування людей і провіанту. 13.11.41 партизанів у них не було, споруди підпалено. Близько 12 години по двох взводах 5-ї роти при переході через болото відкрито вогонь з боку **Ш а р п о в к и**. Противник стріляв з двох кулеметів та кількох автоматів. Атака була неможливою через складні умови ландшафту; в'язке болото та річка шириною 10-20 м, через яку немає переправи, не дають змоги атакувати. По вогневій точці відкрито вогонь з міномета, кулеметів та автоматів. Через снігопад вогневий бій, що тривав 1,5 години, було припинено. Обидва взводи відійшли без втрат. Через зазначений характер місцевості втрати ворога визначити неможливо. Командир 5-ї роти зі своїми підлеглими дістався Литвиновки. Там взяли в полон російського майора, пораненого 2.11.41 у Ворголі. Проведений допит – див. п.2 –

показав, що у Ворголі багато офіцерів та комісарів, що входять до партизанської групи, організованої колишнім бургомістром. В той же день в самому Ворголі вдалося затримати цього бургомістра та двох партизанів.

8-ма рота по своєму маршруту зачистки на південь від Литвиновичів натикається на свіжі сліди гусеничної машини. З типу відбитків та шуму мотора машини, що віддалялась, можна зробити висновок, що мова йде про російський танк, у розпорядженні партизанів. Викрито та знищено місце зберігання транспортного засобу та склад палива. При подальшому просуванні роти вперед раптово почалась стрільба з землянки. У рішучому кидку землянка була взята штурмом, закидана ручними гранатами, живу силу противника вбито. Унтер-офіцер СС загинув від кульового поранення в голову.

Зачистку ділянки припинено з настанням присмерків. Останні військовослужбовці задіяних частин дійшли до опорного пункту о 3-й ночі.

Із трофеїв здобуто 1 кулемет, знайдені боєприпаси та склад провіанту спалено. 6 партизанів взято в полон, двох партизанів вбито.

14.11.41: З III-8 піхотного полку СС повідомляється, що зранку 13.11.41 третій взвод 10-ї роти за 10 км на північний захід від Ромен наразився на сильний важко озброєний партизанський загін. Зав'язався бій, в ході якого було застрелено 17 партизанів, втрат власних сил немає. [...]

б) зона зачистки 10-го піхотного полку 1-ї мотобригади СС

14.11.41: У ході проведених зачисток у Д у б о в и ч а х та на схід від села затримано одну підозрілу особу. Після зізнання у партизанській діяльності чоловік був розстріляний. Згідно з його показами загальна картина така, що партизанським групам вдалось ввести своїх людей в ряди української міліції. Під час зачистки в той же день у В о р о н е ж і затримано 20 підозрілих осіб. Затриманого на південь від М а к о в о чоловік, участь якого у партизанському русі доведена, розстріляно. При нічній спробі прорвати охорону табору полонених південніше Журавки розстріляно 8 ув'язнених.

Взято під охорону або знешкоджено зброї та боєприпасів: 12 російських самохідних знарядь, 2000 російських трасуючих куль, 44 ручні гранати, гранати по 8,5 см, а також 30 пляшок легко займистої рідини.

20.11.41: Партизанська діяльність у лісах південніше залізничної колії Вороніж - Ямпіль набирає значних обертів. Зранку за 10 км на південь від Ямполя партизани напали на машину, яка їхала на чолі колони з 8 машин 10-го піхотного полку, щоправда, значно вирвавшись уперед.

Водій та пасажир застрелені на місці. Все, що було в автомобілі – навіть одяг вбитих – забрано, машина повністю розграбована. Група партизанів була ймовірно чисельна, оскільки в іншому разі напад неможливо було б здійснити в такому масштабі за такий короткий час. Машини, які їхали слідом, чули постріли, але коли вони доїхали до місця пригоди, партизанів вже там не було. Розвідка, яку відразу вислали, результатів не дала. Віддано наказ про каральні заходи, їх вже розпочато.

Завдяки надзвичайно мужнім діям ротного перекладача, одягнутого в російську форму, стало відомо про домовлену сходку однієї банди партизанів на захід від Воронежа. Банду захоплено зненацька, після запеклого бою членів банди знищено - частково в ході бою, частково взято в полон і після допиту розстріляно.

Нашими бійцями здобуто трофеїв: 44 російських гвинтівки, 2 російських пістолети та 300 набоїв.

Близько 16:00 партизани збирались здійснити диверсію на залізничній лінії Вороніж - Журавка [Хутір-Михайлівський]. Вони заклали 2,5 кг вибухівки та підпалили бікфордів шнур, коли це раптом помітив охоронець. Ризикуючи власним життям, він стрибнув і в останню мить перерізав палаючий шнур, зашкодивши підриву важливої залізничної гілки. Вибухівку вилучено та передано у безпечне місце.

в) За звітний період продовжувалось проведення «акцій за звичаями воєнного часу».

г) Ставлення населення.

З окремих ділянок надходять повідомлення, що населення все більше виявляє надзвичайну стриманість стосовно всіх військ у зв'язку із пожвавленням партизанської діяльності, можна сказати, виражає навіть негативне ставлення. Люди загалом побоюються помсти з боку партизанських груп за будь-які кроки, які пішли б на користь німецьким військам.

Район навколо В о р г о л а через свою особливу небезпеку як місце переховування партизанського штабу і надалі залишатиметься під ретельним спостереженням та потребуватиме зачистки від сумнівних елементів.

Від командування бригади: за дорученням (підпис)

Гауптштурмфюрер СС.

(Переклад з німецької Л. Даниленко)

Unsere Ehre heisst Treue. Kriegstagebuch des Kommandostabes Reichsführer SS Tätigkeitsberichte der 1. und 2. SS-Inf.-Brigade, der 1. SS-Kav.-Brigade und Sonderkommando SS. – Europaverlag, 1965. – S.155.